Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 24. októbra 2013 *

„Občianstvo Únie — Články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ — Právo na voľný pohyb a pobyt — Štátny príslušník členského štátu — Štúdium v inom členskom štáte — Poskytnutie pomoci na vzdelávanie — Podmienka trvalého pobytu — Umiestnenie miesta vzdelávania v štáte pobytu žiadateľa alebo v susednom štáte — Obmedzená výnimka — Osobitné okolnosti žiadateľa“

Vo veci C-220/12,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Verwaltungsgericht Hannover (Nemecko) z 20. apríla 2012 a doručený Súdnemu dvoru 11. mája 2012, ktorý súvisí s konaním:

Andreas Ingemar Thiele Meneses

proti

Region Hannover,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič, sudcovia C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (spravodajca), C. Toader a E. Jarašiūnas,

generálna advokátka: E. Sharpston,

tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 21. marca 2013,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— A. I. Thiele Meneses, v zastúpení: R. Braun, Rechtsanwalt,

— nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Möller, splnomocnení zástupcovia,

— dánska vláda, v zastúpení: C. Thorning, splnomocnený zástupca,

— grécka vláda, v zastúpení: G. Papagianni, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: V. Kreuschitz a D. Roussanov, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Thielem Menesesom, nemeckým štátnym príslušníkom s bydliskom v Istanbule (Turecko), a Region Hannover (región Hannover), odbor poskytovania pomoci na vzdelávanie, vo veci odmietnutia pomoci na vzdelávanie na štúdium v Holandsku.

Právny rámec

3 Pod názvom „Vzdelávanie v tuzemsku“ § 4 spolkového zákona o individuálnej podpore vzdelávania [Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung (Bundesausbildungsförderungsgesetz)], v znení uverejnenom 7. decembra 2010 (BGB1. I, s. 1952, ďalej len „BAföG“), stanovuje:

„Pomoc na vzdelávanie sa s výhradou § 5 a § 6 poskytuje na vzdelávanie v tuzemsku.“

4 § 5 BAföG, nazvaný „Vzdelávanie v zahraničí“, stanovuje:

„1. Za miesto trvalého pobytu v zmysle tohto zákona sa považuje miesto, kde sa nielen dočasne nachádza centrum vzťahov dotknutej osoby, bez toho, aby bola požadovaná vôľa usadiť sa na tomto mieste natrvalo; miesto, na ktorom sa osoba zdržiava iba z dôvodu vzdelávania, sa nepokladá za miesto jej trvalého pobytu.

2. Študentom, ktorí majú trvalý pobyt na nemeckom území a študujú vo vzdelávacom zariadení nachádzajúcom sa v zahraničí, sa poskytuje pomoc na vzdelávanie, ak:

…

3. študent… začal študovať alebo pokračuje v štúdiu vo vzdelávacom zariadení nachádzajúcom sa v členskom štáte Európskej únie alebo vo Švajčiarsku.

…“

5 § 6 BAföG s názvom „Pomoc na vzdelávanie nemeckých štátnych príslušníkov v zahraničí“ stanovuje:

„Nemci v zmysle ústavy, ktorí majú trvalý pobyt v inom štáte a v tomto štáte študujú alebo z tohto štátu dochádzajú do susedného štátu za štúdiom do vzdelávacieho zariadenia, môžu požiadať o pomoc na vzdelávanie, ak to odôvodňujú osobitné okolnosti jednotlivého prípadu. Povaha a dĺžka poskytovania dávok, ako aj zúčtovanie príjmov a majetku sa riadia osobitnými podmienkami v krajine pobytu.“

6 § 16 BAföG s názvom „Dĺžka poskytovania pomoci na vzdelávanie v zahraničí“ znie:

„1. Pomoc na vzdelávanie v zahraničí v zmysle § 5 ods. 2 bodu 1 alebo odseku 5 sa poskytuje počas doby najviac jedného roka…

…

3. V prípadoch uvedených v § 5 ods. 2 bodoch 2 a 3 sa pomoc na vzdelávanie poskytuje bez časového obmedzenia stanoveného v odsekoch 1 a 2, ale pokiaľ ide o prípady podľa § 5 ods. 2 bodu 3, pomoc na vzdelávanie sa poskytuje počas doby dlhšej ako jeden rok iba vtedy, ak mal študent na začiatku pobytu v zahraničí začatého po 31. decembri 2007 najmenej tri roky trvalý pobyt v tuzemsku.“

7 § 6 BAföG bol doplnený správnymi predpismi týkajúcimi sa BAföG (Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundesausbildungsförderungsgesetz, ďalej len „BAföGVwV“), ktoré stanovujú:

„6.0.1 …

Vo všeobecnosti a na rozdiel od štúdia v Nemecku sa neposkytuje nijaká pomoc na štúdium v zahraničí.

6.0.2 Študent je povinný v prvom rade žiadať o poskytnutie pomoci na vzdelávanie v krajine pobytu.

…

6.0.10 …

Študentov, ktorí majú trvalý pobyt v inom štáte, treba prednostne smerovať na štúdium v tuzemsku.

…

6.0.12 V prípade študentov, ktorých potreby sú určené podľa § 13, nemožnosť študovať v Nemecku môže vyplývať z

a) osoby študenta: napríklad, ak je študent chorý alebo zdravotne postihnutý a potrebuje pomoc rodičov alebo blízkych príbuzných alebo potrebuje byť umiestnený v domove v zahraničí;

b) jeho osobného alebo blízkeho rodinného prostredia: napríklad, ak sú rodičia alebo iní blízki príbuzní chorí, zdravotne postihnutí alebo v zlom zdravotnom stave, a preto potrebujú jeho prítomnosť z dôvodu starostlivosti o nich;

c) štúdia: napríklad, ak študent navštevuje v štáte pobytu nemecké vzdelávacie zariadenie, ktoré je vzhľadom na podmienky prístupu, povahu a obsah poskytovaného vzdelávania, ako aj diplom o skončení štúdia rovnocenné príslušnej kategórii nemeckých vzdelávacích zariadení…;

d) ekonomických dôvodov: napríklad, ak sa samotní rodičia študenta nachádzajú v dobe štúdia v ťažkej ekonomickej situácii, ktorú nebolo možné predvídať, a môžu žiadať o príspevok na živobytie podľa § 119 spolkového zákona o sociálnej pomoci [Bundessozialhilfegesetz]… a prerušenie vzdelávania v zahraničí alebo pokračovanie vo vzdelávaní v tuzemsku by predstavovalo prípad tvrdosti;

e) rodinných vzťahov s jednou zo skupín osôb uvedených v bode 6.0.5, ak sa tieto osoby presídlili do iného štátu na pokyn zamestnávateľa alebo z jeho podnetu.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

8 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že pán Thiele Meneses, nemecký štátny príslušník narodený v Brazílii v roku 1989, má trvalý pobyt v Istanbule, kde žijú jeho rodičia.

9 Navštevoval nemecké školy v Istanbule od roku 2001 do roku 2004, v Barcelone od roku 2004 do roku 2007 a znova v Istanbule od roku 2007 do roku 2009. V júni 2009 úspešne zložil maturitnú skúšku („Abitur“). Žalobca v konaní vo veci samej sa od júna 2009 do apríla 2010 zdržiaval v južnej Amerike, kde okrem iného absolvoval trojmesačnú stáž v Santiagu (Čile). Počas letného semestra roku 2010 začal študovať právo na univerzite vo Wurzburgu (Nemecko).

10 Počas zimného semestra 2010/2011 pán Thiele Meneses zmenil univerzitu a začal študovať právo na univerzite v Maastrichte (Holandsko), kde získal ďalšie miesto pobytu.

11 Dňa 11. augusta 2010 žalobca vo veci samej požiadal Region Hannover o pomoc na vzdelávanie v súvislosti so štúdiom na univerzite v Maastrichte.

12 Rozhodnutím z 12. októbra 2010 Region Hannover zamietol túto žiadosť z dôvodu, že podľa § 6 BAföG nemeckým štátnym príslušníkom s pobytom v zahraničí možno priznať pomoc na vzdelávanie len za osobitných podmienok. Podľa názoru Region Hannover v prípade žalobcu vo veci samej takéto osobitné podmienky neboli splnené.

13 Dňa 15. novembra 2010 pán Thiele Meneses podal žalobu proti tomuto rozhodnutiu na Verwaltungsgericht Hannover (správny súd v Hannoveri), pričom uviedol, že odmietnutie poskytnúť mu pomoc na vzdelávanie je v rozpore s právom na voľný pohyb, ktoré mu priznávajú články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ, keďže vzhľadom na to, že má pobyt v Turecku, a ustanovenia BAföG mu priznávajú pomoc na vzdelávanie iba vtedy, ak študuje v Nemecku, bránia mu uvedené ustanovenia využívať základné slobody stanovené Zmluvou o FEÚ.

14 Vnútroštátny súd sa pýta na zlučiteľnosť vnútroštátnych ustanovení, ako sú § 5 a §6 BAföG, s článkami 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ. Podľa neho tieto ustanovenia tým, že obmedzujú nárok na pomoc na vzdelávanie v cudzine iba na nemeckých štátnych príslušníkov s pobytom v Nemecku, znevýhodňujú určenú skupinu občanov Únie, ktorí pred začatím svojho štúdia mali trvalý pobyt v inom členskom štáte Únie ako v Spolkovej republike Nemecko. § 5 ods. 2 prvá veta bod 3 BAföG podľa neho môžu odradiť nemeckého štátneho príslušníka s trvalým pobytom mimo Nemecka, ale nie nevyhnutne v rámci Európskej únie, v začatí alebo pokračovaní štúdia v inom členskom štáte ako v Spolkovej republike Nemecko.

15 Podľa vnútroštátneho súdu túto nevýhodu iba čiastočne kompenzuje doplňujúce ustanovenie uvedené v § 6 BAföG, keďže sa neuplatňuje na všetky študijné odbory vo všetkých členských štátoch, ale naopak obmedzuje sa len na štát pobytu žiadateľa a s ním susediace štáty. Okrem toho § 6 BAföG podľa neho nevedie k vzniku nijakého nároku na pomoc, keďže táto pomoc sa priznáva len za osobitných okolností a podľa posúdenia Region Hannover. § 6 BAföG teda podľa neho rovnako odrádza občana Únie s trvalým pobytom v zahraničí od začatia štúdia alebo v jeho pokračovaní v členskom štáte podľa svojej voľby.

16 Za týchto okolností Verwaltungsgericht Hannover rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bráni právo voľného pohybu a pobytu – garantované občanom Únie článkami 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ – vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa nemeckému štátnemu príslušníkovi s trvalým pobytom mimo [Nemecka] môže poskytnúť pomoc na vzdelávanie v prípade navštevovania vzdelávacej inštitúcie len v tom prípade, ak sa vzdelávacia inštitúcia nachádza buď v štáte pobytu, alebo v štáte susediacom s týmto štátom a ak navyše osobitné okolnosti jednotlivého prípadu odôvodňujú túto pomoc?“

O prejudiciálnej otázke

17 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, ktorá v zásade podmieňuje poskytnutie pomoci na vzdelávanie na štúdium v inom členskom štáte jedinou podmienkou preukázania trvalého pobytu v zmysle tejto právnej úpravy v tuzemsku a ktorá v prípade, ak je žiadateľom tuzemský štátny príslušník, ktorý v tuzemsku nemá trvalý pobyt, stanovuje pomoc na vzdelávanie v zahraničí len v štáte pobytu žiadateľa alebo v susedných štátoch tohto štátu a jedine vtedy, ak to odôvodňujú osobitné okolnosti.

18 Najskôr treba pripomenúť, že pán Thiele Meneses má ako nemecký štátny príslušník v zmysle článku 20 ods. 1 ZFEÚ štatút občana Únie, a teda sa môže domáhať práv, ktoré patria k tomuto štatútu, a to prípadne aj vo vzťahu k členskému štátu svojho pôvodu (pozri rozsudky z 26. októbra 2006, Tas-Hagen a Tas, C-192/05, Zb. s. I-10451, bod 19; z 23. októbra 2007, Morgan a Bucher, C-11/06 a C-12/06, Zb. s. I-9161, bod 22, ako aj z 18. júla 2013, Prinz a Seeberger, C-523/11 a C-585/11, bod 23 a citovanú judikatúru).

19 Ako Súdny dvor opakovane rozhodol, poslaním štatútu občana Únie je byť základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov, ktorý umožňuje, aby sa s tými z nich, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, zaobchádzalo v rozsahu vecnej pôsobnosti Zmluvy bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť a bez toho, aby tým boli dotknuté výnimky, ktoré sú v tejto súvislosti výslovne stanovené, z právneho hľadiska rovnako (rozsudky z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 28; z 21. februára 2013, N., C-46/12, bod 27, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 24 a citovaná judikatúra).

20 Medzi situácie, ktoré spadajú do oblasti pôsobnosti práva Únie, patria tie, ktoré sa týkajú uplatňovania základných slobôd zaručených Zmluvou, najmä tie, ktoré spadajú do slobody pohybu a pobytu na území členských štátov, ako je zaučená článkom 21 ZFEÚ (rozsudky Morgan a Bucher, už citovaný, bod 23, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 25 a citovaná judikatúra).

21 V tejto súvislosti treba spresniť, že hoci majú členské štáty právomoc podľa článku 165 ods. 1 ZFEÚ určiť obsah výučby a organizáciu svojich vzdelávacích systémov, musia vykonávať túto právomoc v súlade s právom Únie a najmä ustanoveniami Zmluvy týkajúcimi sa voľného pohybu a pobytu na území členských štátov, ako je každému občanovi Únie zaručený v článku 21 ods. 1 ZFEÚ (rozsudky Morgan a Bucher, už citovaný, bod 24, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 26 a citovaná judikatúra).

22 Následne treba uviesť, že vnútroštátna právna úprava, ktorá niektorých štátnych príslušníkov znevýhodňuje len z toho dôvodu, že vykonali svoje právo na voľný pohyb a pobyt na území iného členského štátu, predstavuje obmedzenie slobôd, ktoré sú v článku 21 ods. 1 ZFEÚ priznané každému občanovi Únie (rozsudky z 18. júla 2006, De Cuyper, C-406/04, Zb. s. I-6947, bod 39; Morgan a Bucher, už citovaný, bod 25, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 27).

23 Možnosti, ktoré Zmluva otvára v oblasti pohybu občanov Únie, by totiž nemohli mať plný účinok, ak by štátneho príslušníka členského štátu mohli od ich využitia odradiť prekážky pre jeho pobyt v inom členskom štáte vytvorené právnou úpravou štátu jeho pôvodu, ktorá penalizuje skutočnosť, že tieto možnosti realizoval (rozsudky D'Hoop, už citovaný, bod 31; z 29. apríla 2004, Pusa, C-224/02, Zb. s. I-5763, bod 19; Morgan a Bucher, už citovaný, bod 26, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 28).

24 Táto úvaha je zvlášť dôležitá v oblasti vzdelávania vzhľadom na ciele stanovené v článku 6 písm. e) ZFEÚ a článku 165 ods. 2 druhej zarážke ZFEÚ, teda najmä na podporu mobility študentov a učiteľov (pozri rozsudky D'Hoop, už citovaný, bod 32; zo 7. júla 2005, Komisia/Rakúsko, C-147/03, Zb. s. I-5969, bod 44; Morgan a Bucher, už citovaný, bod 27, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 29).

25 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že právo Únie nestanovuje členským štátom nijakú povinnosť zaviesť systém pomoci na vzdelávanie na absolvovanie štúdia v inom členskom štáte. Ak však členský štát stanovil systém pomoci na vzdelávanie, ktorý umožňuje študentom získať takúto pomoc, musí dohliadnuť na to, aby pravidlá na priznanie tejto pomoci netvorili neodôvodnené obmedzenie uvedeného práva na pohyb a pobyt na území členských štátov (rozsudky Morgan a Bucher, už citovaný, bod 28, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný bod 30).

26 V prejednávanej veci je nesporné, že žalobca vo veci samej, ktorý si stále zachovával trvalý pobyt v zmysle BaföG v Turecku, začal študovať právo v Nemecku, potom po jednom semestri zmenil univerzitu a pokračoval v štúdiu v Holandsku. Zo spisu tiež vyplýva, že uvedený žalobca nechcel študovať v Turecku ani v susednom štáte a že podľa posúdenia Region Hannover nijaká okolnosť týkajúca sa jeho osoby neodôvodňovala poskytnutie pomoci na vzdelávanie v zahraničí.

27 Treba však konštatovať, že podmienka trvalého pobytu, tak ako ju upravuje § 5 ods. 2 BAföG, hoci sa uplatňuje rovnako na nemeckých štátnych príslušníkov aj na občanov iných štátov Únie, predstavuje obmedzenie práva na voľný pohyb a pobyt, ktoré prináleží občanom Únie podľa článku 21 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudok Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 31). Existencia takéhoto obmedzenia nie je dotknutá skutočnosťou, že právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, stanovuje v § 6 BAföG pre nemeckých štátnych príslušníkov možnosť výnimky z tejto podmienky za jasne vymedzených osobitných okolností, keďže týmto štátnym príslušníkom nezaručuje plné využitie ich práva na slobodný pohyb a pobyt.

28 Takáto právna úprava tak môže odradiť štátnych príslušníkov Únie od výkonu voľného pohybu a pobytu v inom členskom štáte vzhľadom na vplyv, ktorý môže mať výkon tohto práva na nárok na pomoc na vzdelávanie (rozsudok Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 32).

29 Obmedzenie vyplývajúce z právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej, môže byť vzhľadom na právo Únie odôvodnené len vtedy, ak vychádza z objektívnych hľadísk všeobecného významu, ktoré sú nezávislé od štátnej príslušnosti dotknutých osôb a sú primerané cieľu, ktorý legitímne sleduje vnútroštátne právo (pozri rozsudky De Cuyper, už citovaný, bod 40; Morgan a Bucher, už citovaný, bod 33, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný bod 33). Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že opatrenie je primerané vtedy, ak okrem toho, že je spôsobilé uskutočniť sledovaný cieľ, nejde nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie tohto cieľa (rozsudok De Cuyper, už citovaný bod 42; Morgan a Bucher, už citovaný bod 33, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný bod 33).

30 Tvrdenia predložené Súdnemu dvoru, ktoré majú odôvodniť obmedzenie uvedené v bode 27 tohto rozsudku, treba preskúmať práve z pohľadu požiadaviek judikatúry uvedenej v predchádzajúcom bode.

31 Podľa nemeckej vlády sú ustanovenia BAföG v rozsahu, v akom existuje obmedzenie slobody pohybu a pobytu, odôvodnené objektívnymi hľadiskami všeobecného záujmu. V tejto súvislosti je podľa nej nemecký štátny príslušník bez ohľadu na to, či býva v Nemecku alebo v zahraničí, pokiaľ ide o pomoc na vzdelávanie v zmysle BAföG, v prvom rade smerovaný na štúdium na vnútroštátnom území. Podľa tejto vlády tak vnútroštátna právna úprava umožňuje financovať štúdium mimo Spolkovej republiky Nemecko len výnimočne, a to v prípadoch, v ktorých by sa nemohlo dôvodne vyžadovať štúdium v tomto členskom štáte, a výlučne v štáte pobytu alebo jeho susednom štáte. Výnimka uvedená v § 6 BAföG má teda podľa nej obmedzený dosah a jej cieľom nie je vytvoriť všeobecný režim pre

financovanie štúdia nemeckých štátnych príslušníkov s trvalým pobytom v zahraničí. Nemecká vláda okrem toho pripomína, že kritérium väzby s vnútroštátnym územím zostáva vždy nevyhnutnou podmienkou poskytnutia pomoci podľa BAföG.

32 Nemecká vláda tiež tvrdí, že vnútroštátna právna úprava môže byť odôvodnená vzhľadom na tri ciele: cieľom týkajúcim sa zabezpečenia minimálnej úrovne integrácie medzi žiadateľom pomoci a poskytujúcim štátom, ekonomickým cieľom týkajúcim sa predchádzania neprimeranej záťaži a udržania vnútroštátneho rámca pomoci na vzdelávanie v cudzine, ako aj cieľom týkajúcim sa podporovania cezhraničnej mobility študentov.

33 Táto vláda v prvom rade tvrdí, že cieľom rámcovej úpravy BAföG je zabezpečenie minimálnej úrovne integrácie medzi žiadateľom a poskytujúcim štátom.

34 V tejto súvislosti treba konštatovať, že tak integrácia študentov, ako aj vôľa zabezpečiť existenciu určitej väzby medzi spoločnosťou dotknutého členského štátu a oprávneným na dávku, akou je tá, o ktorú ide vo veci samej, môžu predstavovať objektívne hľadiská všeobecného záujmu, na základe ktorých je možné odôvodniť, že podmienky priznania takejto dávky môžu obmedzovať voľný pohyb občanov Únie (pozri analogicky rozsudky D'Hoop, už citovaný, bod 38, Tas-Hagen a Tas, už citovaný, bod 35; z 22. mája 2008, Nerkowska, C-499/06, Zb. s. I-3993, bod 37, ako aj z 1. októbra 2009, Gottwald, C-103/08, Zb. s. I-9117, bod 32).

35 Súdny dvor uznal, že môže byť legitímne, ak členský štát, aby sa vyhol tomu, že sa poskytovanie pomoci na pokrytie bežných výdavkov študentom pochádzajúcim z iných členských štátov stane neprimeranou záťažou, ktorá by mohla mať následky na celkovú úroveň pomoci, ktorá môže byť poskytovaná týmto štátom, takúto pomoc poskytne iba študentom, ktorí preukážu istý stupeň integrácie do spoločnosti v tomto štáte, a že ak existuje riziko takejto neprimeranej záťaže, podobné úvahy sa v zásade môžu uplatniť na poskytovanie pomoci zo strany členského štátu na vzdelávanie študentom, ktorí si želajú študovať v iných členských štátoch (rozsudky z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, body 56 a 57; Morgan a Bucher, už citovaný, body 43 a 44, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 36).

36 Podľa ustálenej judikatúry však dôkaz požadovaný členským štátom na účely preukázania existencie takejto skutočnej integračnej väzby nesmie mať príliš výlučný charakter a nemôže bezdôvodne uprednostňovať okolnosť, ktorá nutne neodráža skutočný a efektívny stupeň väzby medzi žiadateľom a členským štátom, s vylúčením všetkých ostatných reprezentatívnych okolností (pozri rozsudky D'Hoop, už citovaný, bod 39; z 21. júla 2011, Stewart C-503/09, Zb. s. I-6497, bod 95; zo 4. októbra 2012, Komisia/Rakúsko C-75/11, bod 62; z 20. júna 2013, Giersch a i., C-20/12, bod 76, ako aj Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 37).

37 Pokiaľ ide o stupeň väzby oprávneného na dávku so spoločnosťou dotknutého členského štátu, Súdny dvor už rozhodol, že vo vzťahu k dávke, ktorá nie je upravená právom Únie, akou je dávka, o ktorú ide vo veci samej, majú členské štáty širokú mieru voľnej úvahy, pokiaľ ide o stanovenie kritérií na hodnotenie takejto väzby (pozri v tomto zmysle rozsudky Tas-Hagen a Tas, už citovaný, bod 36, ako aj Gottwald, už citovaný, bod 34).

38 V tejto súvislosti však Súdny dvor už konštatoval, že jediná podmienka trvalého pobytu, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, znamená nebezpečenstvo, že z nároku na predmetnú pomoc budú vylúčení študenti, ktorí aj napriek tomu, že sa bezprostredne pred začatím štúdia v zahraničí počas troch rokov nepretržite nezdržiavali v Nemecku, majú dostatočné väzby s nemeckou spoločnosťou. Tak to môže byť v prípade, ak má študent štátnu príslušnosť predmetného členského štátu a navštevoval v ňom školské zariadenia počas dlhšieho časového obdobia alebo z iných dôvodov, akými sú najmä jeho rodina, práca, jazykové znalosti alebo existencia sociálnych a ekonomických vzťahov (pozri v tomto zmysle rozsudok Prinz a Seeberger, už citovaný, bod 38).

39 V prejednávanej veci § 6 BAföG umožňuje odchýliť sa od podmienky trojročného nepretržitého pobytu v Nemecku, pokiaľ ide o nemeckých štátnych príslušníkov s trvalým pobytom v zahraničí. Vo svojich pripomienkach predložených Súdnemu dvoru a na pojednávaní však nemecká vláda uviedla, že odchýlka stanovená v uvedenom § 6 BAföG sa vykladá striktne a má povahu výnimky. V tejto súvislosti uvádza, že tento § 6, ktorý je doplnený BAföGVwV, sa uplatňuje výlučne v situáciách, keď žiadatelia o pomoc na vzdelávanie nemôžu študovať v Nemecku. BAföGVwV sa podľa nej týka najmä choroby alebo zdravotného postihnutia žiadateľa alebo choroby alebo zdravotného postihnutia rodičov žiadateľa, ktorí vyžadujú starostlivosť, ako aj iných dôvodov spojených s rovnocennosťou štúdia alebo ekonomickou situáciou rodičov žiadateľa.

40 Je preto zrejmé, že uplatňovanie týchto odchýlok nijako nesúvisí s existenciou väzby medzi žiadateľom pomoci a nemeckou spoločnosťou. Preto nemôže slúžiť na dosiahnutie cieľa integrácie, ako to tvrdí nemecká vláda. Za týchto okolností je podmienka trvalého pobytu, o ktorú ide vo veci samej, príliš výlučnej a súčasne príliš premenlivej povahy, pričom nedôvodne uprednostňuje okolnosť, ktorá nie je nevyhnutne reprezentatívna v súvislosti so stupňom integrácie do spoločnosti členského štátu v okamihu žiadosti o pomoc. Vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, sa preto nemôže považovať za primeranú vo vzťahu k uvedenému cieľu integrácie.

41 Vnútroštátnemu súdu, ktorý má ako jediný právomoc na posúdenie skutkových okolností, teda prislúcha, aby preskúmal prípadné väzby medzi žalobcom vo veci samej a Spolkovou republikou Nemecko, pričom pán Thiele Meneses, nemecký štátny príslušník narodený v Brazílii, nikdy nebýval v Nemecku, ale povinnú školskú dochádzku absolvoval v nemeckých školách v Španielsku a Turecku.

42 V druhom rade nemecká vláda tvrdí, že cieľom dotknutých ustanovení BAföG je predísť tomu, aby poskytujúci štát, ktorý zabezpečuje udržiavanie vnútroštátneho režimu pomoci na vzdelávanie v zahraničí, znášal neprimeranú záťaž. Podľa nej sú predchádzanie neprimeranej záťaži a udržiavanie vnútroštátneho rámca pomoci na vzdelávanie v zahraničí cieľmi všeobecného záujmu, ktoré môžu odôvodniť obmedzenie základných slobôd zaručených článkami 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ.

43 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že dôvody rozpočtovej povahy môžu byť základom voľby sociálnej politiky členského štátu a môžu ovplyvniť povahu alebo rozsah opatrení sociálneho zabezpečenia, ktoré chce štát prijať, avšak nepredstavujú samy osebe cieľ, ktorý táto politika sleduje (pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. marca 2003, Kutz-Bauer, C-187/00, Zb. s. I-2741, bod 59, a z 10. marca 2005, Nikoloudi, C-196/02, Zb. s. I-1789, bod 53). Čisto ekonomické dôvody nemôžu predstavovať naliehavé dôvody všeobecného záujmu, ktoré by mohli odôvodniť obmedzenie základnej slobody zaručenej Zmluvou (pozri analogicky rozsudky zo 17. marca 2005, Kranemann, C-109/04, Zb. s. I-2421, bod 34 a citovanú judikatúru, ako aj z 11. marca 2010, Attanasio Group, C-384/08, Zb. s. I-2055, bod 55).

44 Z toho vyplýva, že čisto ekonomický cieľ, ktorý uvádza nemecká vláda, nemožno považovať za naliehavý dôvod všeobecného záujmu, ktorý by mohol objektívne odôvodniť dotknutú právnu úpravu.

45 Nemecká vláda na pojednávaní navyše takisto uviedla, že tento ekonomický cieľ podporuje aj iný účel integrácie a smeruje tak k zabezpečeniu toho, že iba tí žiadatelia o pomoc, ktorí preukážu dostatočnú väzbu s poskytujúcim štátom, budú príjemcami pomoci poskytnutej na vzdelávanie. Tento cieľ tak podľa nej sleduje aj iný účel neekonomickej povahy, ktorý môže odôvodniť obmedzenie základných slobôd.

46 Súdny dvor v bode 40 tohto rozsudku už konštatoval, že v každom prípade podmienka trvalého pobytu má napriek obmedzeným odchýlkam z tejto podmienky príliš všeobecnú a príliš výlučnú povahu. Toto obmedzenie práva na voľný pohyb a pobyt preto nemožno považovať za proporcionálne vo vzťahu k sledovanému ekonomickému cieľu, ako to tvrdí nemecká vláda.

47 V treťom rade podľa tejto vlády cieľom vnútroštátnej právnej úpravy je podpora mobility v oblasti vzdelávania. Právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, tak podľa nej podnecuje študentov, ktorí by chceli študovať len v Nemecku, v tom, aby išli študovať do zahraničia, a táto mobilita prospieva vnútroštátnemu trhu práce, lebo vzhľadom na trvalý pobyt v Nemecku bude spravidla nasledovať návrat do poskytujúceho štátu. Naproti tomu žiadateľ o pomoc s pobytom v zahraničí, ktorý chce študovať v inom jazyku v inom členskom štáte, podľa nej nebude chcieť vstúpiť na nemecký trh práce. Opatrenia stanovené v BAföG teda podľa nej umožnia dosiahnutie tohto cieľa a nejdú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie.

48 V tejto súvislosti už Súdny dvor rozhodol, že cieľ podporovať mobilitu študentov patrí do všeobecného záujmu a je súčasťou činností, ktoré článok 165 ZFEÚ stanovil Únii v rámci politiky vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu a že mobilita v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy je neoddeliteľnou súčasťou voľného pohybu osôb a predstavuje jeden z hlavných cieľov činnosti Únie (pozri rozsudok zo 14. júna 2012, Komisia/Holandsko, C-542/09, bod 71).

49 V tejto súvislosti by odôvodnenie týkajúce sa podpory mobility študentov mohlo predstavovať naliehavý dôvod všeobecného záujmu, ktorý by mohol odôvodniť obmedzenie ako je to, o ktoré ide v prejednávanej veci. Ako však už bolo uvedené v bode 29 tohto rozsudku, právna úprava, ktorá môže obmedziť základnú slobodu zaručenú Zmluvou, ako je právo na voľný pohyb a pobyt občanov Únie, môže byť platne odôvodnená len vtedy, ak je vhodná na zaistenie uskutočnenia sledovaného legitímneho cieľa a nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie (pozri rozsudok Komisia/Holandsko, už citovaný, bod 73).

50 Pritom v každom prípade Súdny dvor v bode 40 tohto rozsudku už konštatoval, že právna úprava, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, má príliš všeobecnú a súčasne príliš výlučnú povahu a nemôže sa považovať za proporcionálnu, keďže uprednostňuje okolnosť, ktorá nie je nevyhnutne jediným odrazom skutočnej väzby medzi žiadateľom pomoci a nemeckou spoločnosťou (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Holandsko, už citovaný, bod 86).

51 Vzhľadom na uvedené treba na položenú otázku odpovedať tak, že články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave členského štátu, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, ktorá v zásade podmieňuje poskytnutie pomoci na vzdelávanie na štúdium v inom členskom štáte jedinou podmienkou preukázania trvalého pobytu v zmysle tejto právnej úpravy v tuzemsku a ktorá v prípade, ak je žiadateľom tuzemský štátny príslušník, ktorý nemá v tuzemsku trvalý pobyt, stanovuje pomoc na vzdelávanie v zahraničí len v štáte pobytu žiadateľa alebo v susednom štáte tohto štátu a jedine vtedy, ak to odôvodňujú osobitné okolnosti.

O trovách

52 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave členského štátu, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, ktorá v zásade podmieňuje poskytnutie pomoci na vzdelávanie na štúdium v inom členskom štáte jedinou podmienkou preukázania trvalého pobytu v zmysle tejto právnej úpravy v tuzemsku a ktorá v prípade, ak je

žiadateľom tuzemský štátny príslušník, ktorý nemá v tuzemsku trvalý pobyt, stanovuje pomoc na vzdelávanie v zahraničí len v štáte pobytu žiadateľa alebo v susednom štáte tohto štátu a jedine vtedy, ak to odôvodňujú osobitné okolnosti.

Podpisy